

WITTEMER BERAAD

OVERBRUGGEN. VERBINDEN. VERSTERKEN.

Wittemer Allee 32, 6286 AB Gulpen-Wittem.

Aan:

College van Gedeputeerde Staten van Limburg

Leden van de Provinciale Staten van Limburg

Afschrift:

Gedeputeerde de heer Joost Van den Akker

Gedeputeerde de heer Hans Teunissen

Commissaris van de Koning de heer Theo Bovens

Gulpen-Wittem, 2 maart 2019.

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief willen we als Wittemer Beraad¹ onze wens uitspreken met de provincie in gesprek te komen over het buurtalenonderwijs, het Euregionaliseringsbeleid voor het MBO/HBO en het Engelstalig onderwijs in het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs (HO/WO).

Het Wittemer Beraad (WB) zet zich -onder meer- in voor het slechten van grenzen. Zo ook de (taal)grenzen tussen Limburg en de omringende regio's. Eén van de denkkaders van het Wittemer Beraad is het 'Rijnlands model' waarin veel aandacht uitgaat naar verbinding, samenwerking en solidariteit tussen groepen in de (euregionale) samenleving.

In het najaar van 2018 publiceerden de gedeputeerden Van den Akker en Theunissen het stuk 'Engelstalig onderwijs is noodzaak'² waarin zij, met het oog op internationalisering pleitten voor handhaving van Engels als onderwijstaal. Wat ons daarin opviel was, naast het pleidooi voor het Engels, ook de eenzijdigheid ervan. Juist waar de briefschrijvers de aandacht vestigden op de noodzaak van verdere internationalisering, misten wij interesse voor de rol en betekenis van onze feitelijke buurtalen, Duits en Frans. Wij vroegen (en vragen) ons (nog steeds) af in hoeverre het standpunt van de beide gedeputeerden overeenkomt met dat van het College van Gedeputeerde Staten en het Limburgs parlement.

¹ In de bijlage vindt u meer informatie over het Wittemer Beraad.

² De Limburger 17 oktober 2018.

Het trof ons bovendien dat er in het stuk niet gesproken werd over het door alle politieke partijen onderschreven, grensoverschrijdende sociaaleconomische en culturele beleid waarin de buurtalen een cruciale rol spelen. De opiniebijdrage leek ons daarom onvoldoende op de (Limburgse) realiteit afgestemd en een te geringe bijdrage aan de discussie over deze thematiek.

We dringen er daarom middels dit schrijven bij Provinciale Staten op aan een debat te voeren over het belangrijke thema 'Meertaligheid in Limburg', omdat juist dit de feitelijke brug is naar werkelijke internationalisering van *allen* die wonen en werken in onze provincie. Wat ons betreft zijn daarin twee belangrijke beleidslijnen te onderscheiden.

Graag leveren wij enkele bouwstenen aan ten behoeve van het gesprek over meertaligheid in Limburg.

1) Bouwsteen talenonderwijs

Het geringe besef van het belang van de opleidingen in talen en culturen is onthutsend en een werkelijk maatschappelijk probleem. Dat de infrastructuur in het talenonderwijs uitholt, getuigen de al jaren afnemende aantallen talenstudenten³ en de moeite die het scholen kost om talendocenten⁴ te vinden. Het lerarentekort is intussen een algemeen erkend probleem⁵. Niet iedere afgestudeerde wordt aangetrokken door 'wereldwijd lonkende banen bij multinationalaal opererende ondernemingen', zoals in het opiniestuk van de gedeputeerden wervend wordt opgemerkt – er zijn ook docenten en vakmensen nodig.

Wij adviseren - in een niet uitputtende lijst - de volgende punten voor beleidsondersteuning in het onderwijs:

- Organiseer vanuit de provincie, eventueel samen met andere grensprovincies, een stevige lobby voor Duits en Frans in het onderwijs. Dit kan bijvoorbeeld door een krachtige ondersteuning van de reeds lopende buurtaalprojecten⁶ en, bijvoorbeeld, door een lobby voor de Europese Universiteit in het grensgebied rondom Venlo, waar sinds kort over gesproken wordt.
- Versterk de positie van de buurtalen Duits en Frans in het MBO/HBO. Dit leidt tot meer kansen op de internationale en euregionale arbeidsmarkt en is daarom van economisch belang (handel, export, retail). Bovendien versterkt het de sociaal-culturele cohesie met buurlanden. De MBO'er is de vakman van de toekomst die bij de mensen over de vloer komt. Daar hoort buurtaal bij.
- Gezien de unieke geografische ligging van de hogescholen Zuyd en Fontys zou binnen hun internationaliseringsbeleid de prioriteit moeten liggen bij euregionalisering⁷. Dat betekent

³ <https://www.advalvas.vu.nl/nieuws/studie-nederlands-met-uitsterven-bedreigd> en <http://www.uva.nl/programmas/bachelors/franse-taal-en-cultuur/feiten-en-cijfers/feiten-en-cijfers-franse-taal-en-cultuur.html>

⁴ <https://duitslandinstituut.nl/artikel/28256/integrale-aanpak-onderwijs-duits-en-frans-hoog-nodig> en <https://www.trouw.nl/home/te-weinig-les-in-frans-en-duits-schaadt-de-economie~af708253/> en <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/buitenlandse-docenten-steeds-vaker-in-nederland-voor-de-klas~bd57c3f2/>

⁵ <https://www.aob.nl/nieuws/arie-slob-je-kunt-van-mij-niet-het-onmogelijke-vragen/>

⁶ www.buurtalenlimburg.eu/

⁷ Zuyd Hogeschool heeft het lectoraat 'Recht in Europa, recht in de Euregio' afgebouwd.

niet alleen het werven van Duitse en Belgische studenten, maar ook en vooral het opleiden van Nederlandse studenten voor de euregionale arbeidsmarkt. Dit kan door het aanbieden van de beide buurtalen, stages in Duitsland en België, alsmede door samenwerking met hogescholen in Duitsland en België. Uitwisseling van studenten, (taal)docenten, stageplaatsen met hogescholen in de beide buurlanden moet behoren tot de taakstelling van de Limburgse hogescholen.

- Sluit als Provincie Limburg convenanten af met de Belgische vakopleidingen ten bate van (bij)scholing van Nederlandse Limburgers in knelpuntberoepen.
- Beschouw grensoverschrijdend onderwijs als iets positiefs: het maakt deel uit van het Nederlands grondwettelijke recht op vrijheid van onderwijs in combinatie met het EU-recht van 'vrij verkeer van personen'.

2) Aangaande euregionale sociaal-maatschappelijk cohesie

Een van de stellingen in het programma van Geengrens.eu luidt: *“Zonder buurtaal is er geen euregionaal samenleven mogelijk.”*

- Nederlanders denken graag dat iedereen ter wereld het Engels machtig is. Dat dit niet klopt, weet iedereen die wel eens in Aken of Luik komt. Wie in de Nederlands-Duitse grensregio geen Duits kent, is binnen 10 minuten rijden analfabeet en heeft geen kans op de Duitse arbeidsmarkt!
- Het 'vrije verkeer van personen' is voor wat betreft studenten in het hoger onderwijs geslaagd. Dankzij -onder andere- Erasmusprojecten studeren er grote aantallen EU-studenten tijdelijk in een andere lidstaat. Echter de mobiliteit van studenten op secundair en tertiair niveau (MBO/HBO/WO) is in de grensregio's te beperkt, waardoor de kansen op de arbeidsmarkt voor deze studenten fors vermindert.

Wij suggereren, opnieuw in een niet uitputtende lijst, het volgende voor beleidsondersteuning met betrekking tot euregionaal samenleven en -werken:

- Bevorder meertaligheid, minimaliseer de taalgrens, en stimuleer daarmee het samenleven en -werken. In artikel 167 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU) is sprake van beleidsuitgangspunten inzake nationale en regionale culturele verscheidenheid. Het gaat daarbij om wederzijdse eerbiediging én samenwerking. De grensregio's met hun binnengrenzen markeren deze sociaal-culturele verscheidenheid, en met name daar waar de binnengrens samenvalt met een taalgrens. Artikel 165 van dit VwEU bepaalt dat het optreden van de Europese Unie erop gericht is de ontwikkeling van de Europese dimensie in het onderwijs, met name door onderricht in en verspreiding van de talen der lidstaten, te ondersteunen.
- Stimuleer grensoverschrijdende stages en gemeentelijke partnerschappen. Gemeenten zouden hun basisscholen moeten ondersteunen om partnerschappen aan te gaan met scholen net over de grens. Onlangs werd in de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin dit wordt bepleit.⁸

⁸ Motie van het lid Van der Molen c.s. 18 oktober 2018. De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende dat taalproblemen en cultuurverschillen vruchtbare grensoverschrijdenden samenwerking op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt belemmeren; overwegende dat gezamenlijke evenementen voor jongeren op het gebied van sport en cultuur over landsgrenzen heen kunnen bijdragen aan de oplossing van taalproblemen en overbrugging van cultuurverschillen; verzoekt de regering, in overleg met de betrokken grensregio's

- Stimuleer dat basisscholen 'met gesloten beurs' taalleraren ruilen. Een Duitse lerares (Grundschule) geeft als *native speaker* een dag Duits op een Nederlandse basisschool en een Nederlandse leraar geeft diezelfde dag als *native speaker* Nederlands op een Duitse school. Deze creatieve vorm van grensoverschrijdende detachering is sociaal en fiscaal volstrekt probleemloos.
- Stimuleer de media te publiceren over onze euregio, immers informatie over de buurlanden is essentieel. De publieke media (TV, kranten) in de grensregio's zijn meestal nationaal georiënteerd. Er zijn – afgezien van de Frans-Duitse ARTE – nauwelijks tweetalige grensoverschrijdende media in Europa.
- Leer van *good practices* in het buitenland zoals bijvoorbeeld de Deutsch-Französische Hochschule, een langlopend bilateraal samenwerkingsverband tussen het Franse en Duitse hoger onderwijs, ooit opgericht onder het motto "Nie wieder Krieg".⁹
- Maak gebruik van het huidige Erasmus+programma, dat Europese burgers de kans biedt om kennis en ervaring op te doen en te delen bij organisaties en instellingen in verschillende landen. Erasmus+ richt zich op alle onderwijssectoren en de jeugd- en jongerensector. In dit programma zou voor grensregio's met taalgrenzen een aparte subsidielijn geïntroduceerd moeten worden.
- Verkies, in de lijn van het concept 'culturele hoofdstad', met een zekere regelmaat een 'Europese culturele grensregio'. Benoem transnationale euregio's die gedurende een bepaalde periode versterkt sociaal-cultureel met elkaar gaan samenwerken.

Al deze punten vormen volgens ons essentiële voorwaarden en mogelijkheden om vrij verkeer van personen en diensten te faciliteren. Bovendien voorkomt dergelijk beleid dat de sociaal-culturele cohesie tussen de burgers in de grensregio's (verder) afneemt.

Hopend met deze bijdrage een impuls te kunnen geven aan het noodzakelijke gesprek over meertaligheid en internationalisering van onze provincie ten behoeve van een verbonden samenleven, stellen wij een inhoudelijke reactie uwerzijds zeer op prijs.

Met vriendelijke groeten, namens het Wittemer Beraad,

Philippe Cremers, voorzitter
Elise Oosterbaan, secretaris

Bijlage 1: Infoblad Wittemer Beraad

grensoverschrijdende evenementen voor jongeren op het gebied van sport en cultuur te bevorderen, en gaat over tot de orde van de dag.

⁹ <https://www.dfh-ufa.org/>